

U Beogradu je upravo objavljeni „Memoari jugoslavenskog revolucionera – Dalmacija 1905–1943” Vicka Krstulovića, legendarnog dalmatinskog proletera i komunista, partizana i narodnog heroja, političara i državnika, koji je sećanja počeo da kazuje davne 1973. godine.

Četiri decenije kasnije, bezmalo četvrt veka od završetka knjige i Vickove smrti (1905–1988), konačno počinje javni život ova uzbudljiva, istinita, u historiografskom smislu izuzetno značajna memoarska trilogija.

Dok je knjiga nastajala, moćne tajne službe utrošile su mnogo energije, vremena i sredstava da budu u toku i da onemoguće njeno objavljivanje. Prisluškivanje i praćenje, dostavljanje magnetofonskih traka i kopija tekstova Vickovih sećanja Vladimiru Bakariću i Ivanu Krajačiću Stevi, koji su o svemu obavestavali Josipa Broza Tita, petnaestak godina su bili nevidljiva strana „rada” na ovim memoarima.

Od onih koji su izigrali njegovo poverenje, Vicko u predgovoru pominje samo višegodišnjeg načelnika Vojnoistorijskog instituta JNA generala Fabijana Trga i poznatog zagrebačkog novinara Jožu Vlahovića, koji su sve što bi čuli od Vicka dostavljali „tamo gde treba”, što su činili i mnogi drugi.

Ako ignorišemo moralna načela i istinoljubivost, to i ne čudi mnogo, pošto ovi memoari nose u sebi dinamit istine o onom drugom eksplozivu, čiji je fitilj goreo decenijama i na kraju razorio Jugoslaviju u diluvijalnom plesu smrti i samouništenja u poslednjoj deceniji 20. veka.

Vicko svedoči kako su se njegova proleTERSka, revolucionarna, komunistička i partizanska samosvest, predanost pravdi, slobodi, bratstvu i jedinstvu, sudarali sa uskogrudim nacionalizmom od početka rata 1941. i sa staljinističkim kultom nepogrešivosti vođe u najtežim danima partizanske borbe, u bitkama na Neretvi i Sutjesci 1943. godine.

Vicko je već od leta 1941. bio „kost u grlu” Andriji Hebrangu, koji je u društvu sa Bakarićem, 17. aprila u Zagrebu, pregovarao sa čelnikom ustaškog režima Slavkom Kvaternikom o legalizaciji

KP Hrvatske u NDH. Rukovodstvo KP Hrvatske tako je priznalo uništenje Jugoslavije, ali je Tito ustao protiv toga i izdvajanja iz KPJ. Ova klica razdora, spregnuta sa drugim nacionalizmima, razvijala se u ratu ali i kasnije, da bi konačno razorila Jugoslaviju.

Kao jugoslovenski revolucionar najplemenitijeg kova, Vicko je u ratu iskusio moć zakulisnih političkih i partijskih igara, koje su ga kao neprikosnovenog partizanskog vođu Dalmacije kvalifikovale za oštre sukobe sa vrhom KP Hrvatske. Ali i sa Titom, koji je posle bitaka na Neretvi i Sutjesci doneo nerazumne odluke o raspuštanju Devete dalmatinske divizije kojom je komandovao Vicko, a onda i Treće dalmatinske brigade.

Sukob je nastavljen i u godinama mira, a zaoštren 1962. godine, kada je Vicko (član KPJ od 1922) tražio da „stari, na čelu s Titom” – odu sa vlasti. Vicko je tada imao 57 godina, Titu je bilo 70, a Koči Popoviću tek 52 godine.

Vicko je nastupao kao „astralni komunista”, kako je Vladimir Dedijer označio saborce koji nisu odstupili od načela partizanskog morala, samopomoći, bratstva i jedinstva, od prava na kritiku, niti su odustali od borbe za nezavisnost malih država i naroda, kojima najmoćniji nameću svoje interese u vrtlogu svetskih poslova.

Za takvu Vickovu poziciju, nasuprot mnogim saborcima koji su „popustili” u miru, mnogo razumevanja i poštovanja imali su njegovi prijatelji nekomunisti. Pomenimo samo Ljubu Leontića i Stevana Jakovljevića, s kojima je Vicko često sedeo u nekadašnjem restoranu „Takovski grm”.

Odmah posle rata, budna Ozna je pratila te susrete ministra rada u jugoslovenskoj vladi Krstulovića, i rektora Beogradskog univerziteta, uglednog srpskog pisca i masona Jakovljevića.

Aleksandar Ranković i Slobodan Penezić Krcun, dakle i Tito, izveštavani su o njihovim razgovorima, u kojima mora da je pominjana i Jakovljevićeva „Srpska trilogija”.

O memoarskoj „Jugoslovenskoj trilogiji”, čak i da se pojavila kada je završena, teško da bi neko razgovarao s njenim autorom Vickom. On je, naime, umro 28. septembra 1988. u splitskoj

Vojnoj bolnici, ubrzo po završetku memoarskog rukopisa.

„Slobodna Dalmacija” je objavila da se „vjeruje da je infarkt uzrok smrti”.

U pratećoj napomeni, priređivač Vickovih memoara, njegov sin Vladimir Krstulović, napisao je sledeće: „Stoji činjenica da je pacijentu u liječenju blokade lijevog koljena, nakon dva dana tretmana vrućim voskom i masažom, treći dan primjenjena elektroforeza, što je rezultiralo trenutnom smrću Vicka Krstulovića. Liječnicima je bilo poznato, kao i samom pacijentu, da se ta metoda ne smije primjeniti, jer je pacijent imao ugrađen pejsmejker. Tko je i zašto odlučio da se tako postupi, nije utvrđeno”.

Izvor: politika.rs